

14 SEPTEMBER 1992

NR. 6

Inhoud

Van de redactie.....	3
Programma 1992-1993	4
In memoriam Pierre Janssen.....	6
Excursie naar Alden Biesen zaterdag 26 september.....	7
Lezingen.....	8
Torenuurwerk van Kasteel Arcen gered	14
Nieuwe publikaties	15
Verschenen	15
Aangekondigd	18
J. Hendrix, Lottum door de eeuwen heen 3	24
Musea	26
Streekmuseum Stichting Oudheidkamer	26
Schatkamer Sint Lambertuskerk	27
Koperslagersmuseum P. van der Beele.....	29
Streekboerderijmuseum De Locht	31
Goltziusmuseum.....	32
P.A.M. Geurts, Landbouwonderwijs, -onderzoek en voorlichting in Horst. Enige documentatie	34

Van de redactie

Na een lange zomer met veel warmte en zonneschijn, gevolgd door massa's regen, staat het nieuwe verenigingsseizoen voor de deur.

Het bestuur heeft weer een goedgevuld programma opgesteld en hoopt natuurlijk dat U allen aan de meeste van de geplande activiteiten zult kunnen deelnemen.

Met verslagenheid vernamen we het plotseling overlijden van Pierre Janssen, nadat we kort daarvoor van hem als bestuurslid afscheid hadden genomen.

De redactie heeft *INFO LGOG KRING HORST* van een nieuwe vormgeving voorzien. We hopen dat U de gekozen letter niet te klein zult vinden. In deze aflevering vindt U veel informatie over de lezingen en de excursie op 26 september naar Alden Biesen.

Ruime aandacht wordt geschonken aan de regionale musea, met een beperkte keuze uit de tentoonstellingsagenda's. De rubriek *Nieuwe publikaties* wijst op recent verschenen of te verschijnen uitgaven van regionaal belang.

In deze *INFO LGOG* hebben we twee artikelen kunnen opnemen. Jan Hendrix schreef het derde artikel in zijn serie over Lottum. Hierin onthult hij tevens de plek waar Huize Darth eens stond!

Niet alles komt in de krant, zoals blijkt uit de merkwaardige redding van een torenuurwerk van de Noordlimburgse klokkenmaker Remmen en de rol van *LGOG* daarin. We hebben de juiste toedracht in deze *INFO LGOG* vastgelegd.

P.A.M. Geurts bleef voor de tweede maal dicht bij huis in zijn artikel waarin hij wijst op het belang van een goede documentatie. Actueel hierin zijn diens kanttekeningen bij de strijd rond de vestiging van het Agrarisch Opleidingscentrum (AOC) in Horst.

We hopen dat u *INFO LGOG* weer met veel genoegen zult lezen.

Y. Hermans-Cuppen G.F. Verheijen

PROGRAMMA 1992 - 1993

Hier volgt het programma voor het seizoen 1992 - 1993.

De lezingen worden gehouden in de grote zaal van Restaurant De Oude Lind, Venrayseweg 93 in Horst, telefoon zaal 04709 - 81370. Aanvang 20.00 uur.

14 september: LEZING

De heer A.H. Salden uit Venlo zal een dia-voordracht houden over: Landcommanderij Alden Biesen en adellijke geslachten in het land van Maas en Rijn.

26 september: EXCURSIE

Najaarsexcursie naar Landcommanderij Alden Biesen te Bilzen (B) met bezoek aan de tentoonstelling "Ridders en priesters", gewijd aan de geschiedenis van de Duitse Orde.

12 oktober: LEZING

De heer Dr. G. Verbeet uit Maastricht zal een lezing verzorgen over: De jaren 1838-1839. De tweede gemiste kans voor de Nederlanden op weg naar het Europa van 2000, Noord-Limburg in het bijzonder.

16 november: LEZING

Deze avond zal het gemeentelijk monumentenbeleid onderwerp van bespreking zijn. De heren G. Driessen en G. Selen zullen korte inleidingen houden, gevolgd door een forumdiscussie.

Dinsdag 15 december: LEZING

De heer Drs. N.H.C. van Loenen uit Sittard zal een spreekbeurt houden over : De Gedaanteveranderingen van Christus in de beeldende kunst.

25 januari: LEZING

Op deze avond zal mevrouw M. Honig uit Eindhoven spreken over :
Getuigenis van een overlevende. Ervaringen van een joods kind tijdens de
nazi-tijd.

15 maart: JAARVERGADERING EN LEZING

Na de negentiende jaarvergadering zal de heer dr. L. Kreukels uit
Maastricht een lezing houden over Dr. H. Poels.

8 mei: EXCURSIE

Voorjaarsexcursie naar een nader te bepalen doel in Nederland.

Wintercursus: In de wintermaanden zal in de studiezaal van de Oud-
heidkamer een cursus worden georganiseerd. U ontvangt hierover tijdig een
circulaire.

Kopij voor de volgende aflevering van INFO LGOG (nummer 7, maart
1993) kunt u inzenden tot 15 februari.

Redactieadres: Venloseweg 48, 5961 JD Horst. Telefoon 04709-81431.

In memoriam Pierre Janssen

Op maandag 30 maart is Pierre Janssen geheel plotseling overleden.

Pierre was mede-oprichter van onze vereniging. Van 1974 tot 1992 was hij bovendien bestuurslid van LGOG Kring Horst en Sevenum. Pierre was een wijze bestuurder en als amateur-historicus en genealoog een stille werker.

In de jaarvergadering van 16 maart j.l. hebben wij afscheid van hem genomen als bestuurslid. Niemand kon toen weten dat dit afscheid zo definitief zou zijn. Wij zullen met dankbaarheid aan hem blijven denken. Wij wensen zijn familie veel sterkte toe.

EXCURSIE NAAR LANDCOMMANDERIJ ALDEN BIESEN
ZATERDAG 26 SEPTEMBER 1992

De najaarsexcursie op zaterdag 26 september aanstaande heeft als doel Landcommanderij Alden Biesen te Bilzen (B) met een bezoek aan de grote tentoonstelling **Ridders en Priesters** gewijd aan het achthonderdjarig bestaan van de Duitse Orde. In de eerste lezing van dit seizoen zal de heer A.H. Salden aan de hand van dia's een groot aantal facetten uit de rijke historie van deze orde belichten, zoals ook blijkt uit de toelichting van zijn hand in het artikel *Lezingen* in deze *INFO LGOG*.

Het dagprogramma is als volgt:

8.00 uur: vertrek uit Horst vanaf het parkeerterrein achter het gemeentehuis.

8.15 uur: vertrek uit Sevenum vanaf het Pastoor Vullingsplein.

9.45 uur: aankomst in Bilzen. Aldaar zal koffie met gebak klaar staan.

10.30 uur: Onder leiding van gidsen volgt een bezoek aan de tentoonstelling **Ridders en Priesters** en voorzover de tijd het toelaat een bezoek aan gebouwen en tuinen.

12.30 uur: Diner in het Restaurant van Alden Biesen. Wij kozen het volgende menu: soep, vlees met groenten en frites, nagerecht.

14.30 uur: Een geleide rondrit door het Haspengouwse land met vele verrassende herinneringen aan de Duitse Orde, waaronder de kapel van Helshoven en het klooster te Colen-Kerniel.

17.00 uur: Vertrek naar Maaseik. Bezoek op eigen gelegenheid aan het centrum van de stad. De winkels zijn open tot zes uur.

18.30 uur: Vertrek naar huis.

De kosten voor deze najaarsreis bedragen **f 80,-** (niet-leden f 85,-). Hierin zijn inbegrepen: bus, koffie met gebak en diner, rondleidingen en entrees.

Opgave vóór maandag 21 september bij de secretaris, telefonisch of schriftelijk. Gelijktijdige betaling op bankrekening **12 36 06 462** (of Postbankrekening van Rabobank Horst: 104 93 69).

De deelnemers dienen in het bezit te zijn van een **geldig paspoort**.

Lezingen

De lezingen worden in de grote zaal van Restaurant De Oude Lind gehouden. Aanvang 20.00 uur.

14 september: De Duitse Orde

De heer A.H. Salden uit Venlo zal een dia-voordracht houden over: Landcommanderij Alden Biesen en adellijke geslachten in het land van Maas en Rijn. Deze lezing is tevens bedoeld als voorbereiding op de excursie van 26 september naar Alden Biesen te Bilzen (B).

Tijdens de derde kruistocht werd in 1190 voor de door de kruisvaarders belegerde havenstad Akko in Palestina de basis gelegd voor de Duitse Orde. Zeevaarders uit Bremen en Lübeck richtten daar toen een veldhospitaal op met behulp van de zeilen van hun koggen. Na de verovering van Akko ontstond een blijvende hospitaalbroederschap voor verpleging en zielzorg die in 1198 al een geestelijke ridderorde werd en die tot 1929 zou blijven bestaan.

Als geestelijke ridderorde kende de Duitse Orde vooral ridders en priesters. Allen moesten de geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid afleggen. Al snel eiste men van een ridder die tot de orde wenste te worden toegelaten, dat hij zijn adellijke afkomst bewees. In de eerste eeuwen waren vier kwartieren al voldoende en waren de ridders van een huis van de Duitse Orde voornamelijk nog afkomstig uit lokale en regionale geslachten. Sedert 1567 werden acht en vanaf 1671 zestien kwartieren vereist, zodat slechts leden van de hoge Duitse adel nog voor ridder in de orde in aanmerking konden komen. Vooral voor jongere zonen uit de lagere adel betekende dit, dat zij vanaf de zeventiende eeuw in het algemeen geen positie en verzorging meer in de Duitse Orde konden verkrijgen, althans als ridder.

Tijdens de vijfde kruistocht (1217-1221) en daarna verwierf de Duitse Orde zijn eerste bezittingen in het Rijnland en het huidige Nederland en België. Al

in 1216 was een hospitaal bij het Sankt-Florensstift te Koblenz toevertrouwd aan de Duitse Orde. Bij de samenvloeiing van Moezel en Rijn ("Deutsches Eck") stichtte de orde een huis dat in de loop van de dertiende eeuw verheven werd tot balije, waartoe vooral huizen langs de Rijn behoorden (o.a. in Keulen, Rheinberg en Elsen bij Grevenbroich), maar ook een commanderij te Mechelen (B). In 1218 schonk kruisvaarder graaf Adolf III van Berg voor de belegerde stad Damiate nog voor zijn dood aldaar onder andere zijn hof te Dieren (Gelderland) aan de orde, het eerste bezit in de Nederlanden en de basis voor de latere Commanderij Dieren. Tot 1420 ressorteerde Dieren onder Koblenz en via de landscommanderij Biesen sinds 1434 onder de balije Utrecht. Eveneens in 1218 bij Damiate schonk graaf Willem III van Gulik, naar het voorbeeld van graaf Adolf, onder andere de kerk van Siersdorf. Al in 1219 stichtte de orde een huis te Siersdorf, dat uitgroeide tot een belangrijke commanderij welke uiteindelijk ressorteerde onder de balije Biesen. In de Tweede Wereldoorlog werd het prachtige renaissance-huis van de orde in Siersdorf zwaar beschadigd. De oude kerk en het interieur bleven behouden.

In 1220 schonken Arnold III, graaf van Loon, en zijn zuster Mechtildis, abdis van Munsterbilzen, de bedevaartskapel te Biesen met aanhorigheden. Het bezit rond Biesen nam snel toe, niet alleen door schenkingen van Loonse, Luikse en Brabantse edelen.

Landscommanderij Alden Biesen organiseert van 12 september tot 13 december de tentoonstelling "Ridders en Priesters. Acht eeuwen Duitse Orde in Noordwest Europa" welke een goed inzicht zal geven in de betekenis van de Duitse Orde en het aandeel daarin van adellijke geslachten in het land van Maas en Rijn. De lezing en de tentoonstelling schenken aandacht aan vijf voormalige balaijen: Biesen, Utrecht, Koblenz, Westfalen en Lotharingen.

12 oktober: De jaren 1838 - 1839

De heer Dr. G. Verbeet uit Maastricht zal een lezing verzorgen over: De jaren 1838-1839. De tweede gemiste kans voor de Nederlanden op weg naar het Europa van 2000, Noord-Limburg in het bijzonder.

Op 19 april 1839 werd onder garantie van de vijf Grote Mogendheden het Nederlands-Belgische Scheidingstractaat geratificeerd. Daardoor geschiedde formeel waar het sedert 1830 al naar had uitgezien: het opnieuw uiteengaan van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden. Dat het pas in 1839 geschiedde was het koppig weigeren ten deze door koning Willem I van Oranje-Nassau, koning der Verenigde Nederlanden sedert het Congres van Wenen in 1814/1815.

Het Congres van Wenen had voor West-Europa een restauratie gebracht van de politieke situatie van vóór de Franse Revolutie die had geresulteerd in het bewind van keizer Napoleon Bonaparte. Na veel goede resultaten in de eerste jaren van diens bewind was Europa in een rampspoedige periode van oorlogen terecht gekomen. De definitieve nederlaag van Napoleon bij Waterloo werd als een algemene opluchting ervaren. De oude koningshuizen werden in hun posities hersteld. In Wenen namen de overwinnaars van de gelegenheid gebruik om voor de toekomst politieke veiligheid trachten te garanderen. Dat hield in dat men het gevaar dat Frankrijk voor de vrede had gevormd, voor de toekomst aan banden wilde leggen. Een middel daartoe was de creatie van sterke staten aan de grenzen van Frankrijk. Het Koninkrijk der Nederlanden onder koning Willem I was daarvan het resultaat. Sedert 1618 kwamen de Nederlanden weer in één staatsverband, met alle culturele en economische mogelijkheden van dien.

Deze nieuwe situatie zou maar tot 1830 duren. Vooral voor Limburg en het naburige grensgebied leidde dit tot consequenties. In 1839 werd het gebeuren in Londen van 1839 herdacht. Het vormde de aanleiding om het verleden van Nederland en België uit de periode nog eens na te gaan. Het Europa van 2000 staat spoedig voor ons.

16 november: Monumentenbeleid

Deze avond zal het gemeentelijk monumentenbeleid onderwerp van bespreking zijn. De heren G. Driessen en G. Selen zullen korte inleidingen houden, gevolgd door een forumdiscussie.

De heer G. Selen uit Venlo, architect en lid van de gemeentelijke monumentencommissie, zal een dia-voordracht verzorgen. Na de pauze zal wethouder G. Driessen, voorzitter van de gemeentelijke monumentencommissie, een korte uiteenzetting geven over de taak van de gemeentelijke overheid inzake monumenten.

Sinds het monumentenjaar 1975 heeft de zorg om ons cultureel erfgoed een belangrijke opwaardering ondergaan. Onder monumenten verstond men vroeger veelal kastelen, kerken, herenhuizen en ook wel molens en dergelijke. Langzaam groeide het inzicht dat ook het erfgoed van de gewone burger in zijn wijze van wonen en werken een cultuurhistorische waarde vertegenwoordigt. Men ging het monumentale belang zien van woonhuis, winkel, fabriek, boerderij, wegkapel, begraafplaats enz. Niet dat per se elk oud exemplaar moet worden behouden, maar wel die objecten die typerend zijn voor hun soort of tijd, of die welke met enkele andere een kenmerkend straatbeeld vormen. Een gebouw kan ons het nodige vertellen over de manier waarop men zo'n vijftig jaar geleden een bedrijf uitoefende, bijvoorbeeld een winkel met café en beugelbaan, een complex van kerk, pastorie en woning schoolhoofd. Hoe jonger hoe moeilijker het is om te beoordelen welke elementen behoud verdienen voor de toekomst.

Als gevolg van de monumentenwet van 1988 is een grotere rol toebedacht aan de gemeenten inzake het ontwikkelen van een beschermingsstrategie. Deze rol is terecht bij de gemeenten gelegd, omdat de kleinere monumenten en bouwkundige ensembles beter vanuit de plaatselijk aanwezige kennis van de historie kan worden behartigd. De gemeenten dienen daartoe de beschikking te krijgen over een aantal instrumenten: monumentennota, -verordening, -beleid, -commissie, -lijst en niet op de laatste te beschikken over een budget om sturend en stimulerend te kunnen werken. Het resultaat van

een goed beleid is echter ook in belangrijke mate afhankelijk van de burger. Niet altijd lopen de zienswijze van burger en overheid inzake monumentenbeleid parallel. Een goede voorlichting is onontbeerlijk.

Dinsdag 15 december: De gedaanteveranderingen van Christus

De heer Drs. N.H.C. van Loenen uit Sittard zal een spreekbeurt houden over : De gedaanteveranderingen van Christus in de beeldende kunst.

Het is een feit dat het denken over en het beleven van veel zaken ook zijn weerslag vindt in de diverse kunstvormen, zoals literatuur, architectuur, schilder- en beeldhouwkunst.

De Engelse theoloog John Henry Newman, een Anglicaan die tot de kerk van Rome overging, tot priester werd gewijd en op hoge leeftijd met een kardinaalsbenoeming werd vereerd, publiceerde in 1845 een geschrift getiteld: "An essay on the development of christian doctrine." De verschillende fasen in de ontwikkeling van de christelijke geloofsleer, waarover hij schrijft, zijn ook af te lezen aan de voorstellingen van Christus in de kunst. Het is als het ware een geschiedenis van de theologie in beeldvorm, veranderende voorstellingen bij veranderende denkwijzen. De spreker verlucht zijn betoog met dia's.

25 januari: Ervaringen van een joods kind

Op deze avond zal mevrouw M. Honig uit Eindhoven spreken over: Getuigenis van een overlevende. Ervaringen van een joods kind tijdens de nazi-tijd.

Mevrouw Honig is van Joodse afkomst. Zij zal vertellen over haar eigen ervaringen met het nazi-regime: hoe zij in Duitsland leefde tot na de machtovername van Hitler, hoe zij met haar ouders in 1935 naar Nederland is gevlucht (via Venlo naar Eindhoven) en hoe zij en haar familie gedurende de oorlogsjaren voortdurend op de vlucht zijn geweest voor de Duitsers.

In Sevenum en Helenaveen hebben zij het laatste oorlogsjaar kunnen

overleven. Uit dankbaarheid voor de moed en liefde die zij en vele andere Joodse mensen in Noord-Limburg mochten ervaren, en als erbetoon aan al degenen die de oorlog niet hebben overleefd, vertelt zij al vele jaren over haar belevenissen op lagere en middelbare scholen, speciaal om te waarschuwen tegen racisme en rassenwaan. Zij doet dit op een geheel eigen, ontroerende en gepassioneerde wijze.

15 maart: Dr. H. Poels en de Limburgse mijnen

Na de negentiende jaarvergadering zal de heer dr. L. Kreukels uit Maastricht een lezing houden over: Dr. H. Poels en de Limburgse mijnen.

Dr. L. Kreukels is in 1986 aan de Rijksuniversiteit Utrecht gepromoveerd op het onderwerp: **Mijnarbeid: volgzzaamheid en strijdbaarheid**. Deze dissertatie verscheen als deel 42 in de reeks Maaslandse Monografieën. Zijn poging tot ontmythologisering van de legendarische Dr. H. Poels heeft toen in Limburg tot een stroom van protesten geleid. De Maastrichtse professor J. Janssen heeft getracht de wetenschappelijke waarde van de dissertatie van Kreukels in twijfel te trekken. De promotor, de hoogleraar Th. van Tijn, noemde het daarentegen een "heerlijk onderkoeld en uitdrukkelijk wetenschappelijk geschreven proefschrift." Ook professor P. Klep uit Nijmegen sprak over "een prachtige verbreding van onze kennis van de sociale geschiedenis van de Limburgse mijnstreek."

De spreker zal in zijn betoog ingaan op de relatie tussen kerk en mijnen in de periode 1900-1940, zoals die naar voren is gekomen bij acht jaar onderzoek in een groot aantal archieven van mijnen en arbeidersorganisaties. Hij zal proberen om datgene wat ook hem meerdere malen verrast en geschokt heeft, op wetenschappelijk verantwoorde wijze te presenteren.

Torenuurwerk van Kasteel Arcen gered

In *INFO LGOG* nummer 4 (30 september 1991) stond op de pagina's 13 en 14 een inleiding op de lezing welke drs. P.T.R. Mestrom uit Maastricht op 27 januari zou houden. De lezing werd druk bezocht, er waren veel vragen en de heer Mestrom kon met nieuwe gegevens huiswaarts keren. De inleider had in zijn betoog onder andere uiting gegeven aan zijn verontwaardiging over de deplorabele toestand van het torenuurwerk van kasteel Arcen, in 1748 vervaardigd door Remmen uit Well, dat hij in een schuur had aangetroffen.

De volgende dag heeft verslaggever John Verstraelen van het *Dagblad voor Noord-Limburg* na overleg met de LGOG-secretaris een afspraak gemaakt voor een gesprek met de heer Mestrom. De secretaris drong er bij de journalist op aan om de heer Mestrom vooral te vragen naar torenuurwerken van de Wellse klokkenmaker Remmen en naar diens torenuurwerk in kasteel Arcen in het bijzonder. Het verslag van het interview verscheen in het *Dagblad voor Noord-Limburg* van 5 februari met het verhaal van Mestrom over het torenuurwerk van kasteel Arcen.

De Venlonaar Ben Hofstee las het artikel en nam contact op met Ruud Mestrom. Zij hebben samen een klein onderzoek verricht naar dit type uurwerk van Remmen, speciaal in verband met enkele verdwenen onderdelen. Hofstee heeft de restauratie van het Arcense torenuurwerk intussen voltooid. Op 25 juli stond het in de krant: *Kasteelklok Arcen tikt en slaat weer*.

Niet in de krant stond dat mede dank zij de oplettendheid van LGOG Kring Horst en Sevenum dit Noordlimburgse torenuurwerk is gered.

Nieuwe publikaties

Verschenen

*** Toon Kortooms en Cor de Vries, Verhaal van een honderdjarige. Geïllustreerd. f 27,50. Griendtsveen 1992.**

Op 11 september verscheen een boek gewijd aan de geschiedenis van Griendtsveen. Het is geschreven door de bekende auteur van streekromans Toon Kortooms, op basis van eigen herinneringen en gegevens die hem onder andere door enkele mensen uit Griendtsveen werden aangereikt. Kortooms werd op Deurne's grondgebied geboren, maar ging in Griendtsveen naar school, omdat die dicht bij zijn ouderlijk huis lag. Kortooms: "Voor mij is Griendtsveen een droom die elk voorjaar werkelijkheid wordt als de lente ontspruit uit schijnbaar dorre grond en dood hout. Dan moet ik er heen! Er is geen houden aan. Nostalgie bekruipt mij, heimwee naar het dorp van mijn jeugd, waar ik ter kerke en naar school ging."

De Stichting Gedenkboek Kerkdorp Griendtsveen heeft het boek uitgeven. De contactpersoon is Zuster Ardinia Thijssen in het klooster van Griendtsveen, telefoon 04932-9266.

*** M. Flokstra en J.G.N. Renaud, De Borggraaf te Lottum. Serie "Nederlandse kastelen", deel 25 van de 'nieuwe reeks'. Uitgave Nederlandse kastelenstichting. Geïllustreerd. (z.p.) 1992. Prijs f 10,-.**

De middeleeuwse geschiedenis van Lottum is ingewikkeld. Dat blijkt uit de artikels van J. Hendriks in *INFO LGOG Kring Horst*, maar ook uit het 44 pagina's tellende boekje dat Flokstra en Renaud schreven over De Borggraaf te Lottum. Flokstra's bijdrage handelt speciaal over de bewonersgeschiedenis en die van Renaud over bouwhistorie.

Het kasteel kwam in 1871 bij een openbare verkoping in bezit van de

Lottumse boomkweker G.H. van Soest en na het huwelijk van zijn enige dochter kort na 1900 werd de huidige bewoner, de familie Van de Voordt, eigenaar van De Borggraaf.

Het boekje is verkrijgbaar bij Supermarkt Piet Sijbers en de Rabobank te Lottum.

*** H.H.M. van Lieshout, Van Boek tot Bibliotheek. De wordingsgeschiedenis van de *Dictionaire Historique et Critique* van Pierre Bayle (1689-1706). Grave 1992.**

Op 18 mei 1992 is Lenie van Lieshout, geboren op 27 maart 1953 te Horst, aan de Katholieke Universiteit Nijmegen gepromoveerd tot doctor in de letteren.

Pierre Bayle werd in 1681 benoemd als hoogleraar aan de Illustre School te Rotterdam. Hij was toen reeds een internationaal befaamde geleerde, die evenwel weerstanden opriep. In het meer liberale klimaat van de Republiek kon hij vrijer werken en publiceren dan in zijn geboorteland Frankrijk.

Van Lieshout baseerde haar onderzoek op de achtste editie van de *Dictionaire Historique et Critique*, die in 1740 gedrukt werd te Amsterdam en de vijfde in de Republiek verschenen uitgave is.

Het proefschrift verscheen in eigen beheer, voor belangstellenden zijn nog enkele exemplaren beschikbaar. Een Franstalige handelseditie is in voorbereiding.

*** J.C.G.M. Janssen en W.J.M.J. Rutten, Geschiedenis van de landbouw in Limburg in de twintigste eeuw. Uitgave Maaslandse Monografieën deel 52. Geïllustreerd. Leeuwarden/Mechelen 1992. Prijs f 40,--.**

Deze studie is te beschouwen als een vervolg op *Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914*, in 1964 verschenen als deel 4 van dezelfde serie. De nu verschenen studie tracht de omwentelingen die zich in

deze eeuw hebben voltrokken te schetsen. De oude boer maakte plaats voor een moderne ondernemer. Veel oude gewassen die eeuwenlang werden geteeld moesten voor nieuwe teelten het veld ruimen. Dat ging niet zonder horten en stoten.

In zes hoofdstukken worden onder andere behandeld de ingrepen in het landschap, de veranderingen in de landbouw en de gevolgen daarvan voor de mens, de groei van steden en dorpen en de landbouworganisaties in al zijn geledingen.

Op pagina 17 staat een treffend gekozen foto met op de voorgrond twee korenmijten en op de achtergrond een moderne kerktoren, een flat en daartussen een hoge bouwkraan. Het onderschrift luidt: *De stad rukt op*. Elke Horstenaar zal de kerktoren en de Hoge Horst op de foto herkennen. Ook Horst is verstedelijkt: waar eens het koren wuifde, ligt nu een villawijk. Het boek geeft een literatuurlijst en lijsten van opgenomen kaarten, tabellen en grafieken, maar geen lijst van afbeeldingen en geen registers. Een index op personen, plaatsen en zaken had echt niet mogen ontbreken. Het raadplegen van dit werk kan nu enkel via de inhoudsopgave.

*** Kruisen en kapellen in Meerlo-Wanssum. Stille getuigen uit vroeger eeuwen. Meerlo 1992. Geïllustreerd. Losliggende kaart van de gemeente met plaatsaanduidingen van de kruisen en kapellen. Uitgave Stichting Kruisen en kapellen in de gemeente Meerlo-Wanssum. Contactpersoon: A. Jacobs, Gemeentehuis (Postbus 1400, 5864 ZG Meerlo), telefoon 04789-2222, toestel 24. Prijs 8,- (incl. verzendkosten).**

Het boekje geeft een inventariserende beschrijving van de alle kruisen en kapellen in Blitterswijk, Geijsteren, Meerlo, Swolgen, Tienray en Wanssum. Van alle beschreven objecten zijn foto's opgenomen. De samenstellers zijn erin geslaagd om mondelinge overlevering en schriftelijke bronnen in hun beschrijvingen tot een eenheid te verwerken. Enkele bijzondere besproken kappellen in deze gemeente zijn de Sint Annakapel in Blitterwijk en de Sint Willibrorduskapel in de Geijsterse Bossen.

Aangekondigd

* **Horster Historiën 3, Van boeren en ondernemers. Horst 1992.**

Op 16 oktober verschijnt deel 3 van de reeks *Horster Historiën*. Dertien auteurs bleken bereid een opstel te leveren voor *Horster Historien 3, Van boeren en ondernemers*, waarin bekende en minder bekende aspecten van de agrarische geschiedenis van Horst worden belicht. Dit thema als uitgangspunt leidde geenszins tot gebrek aan variatie in de bijdragen, niet in de behandelde tijdperken en ook niet wat betreft de keuze van de onderwerpen. Een duidelijk accent ligt wel op het wat jongere verleden.

Eeuwenlang bestond de Horster gemeenschap vrijwel uitsluitend uit mensen die direct of indirect van landbouw en veeteelt leefden. Veel meer dan bij traditionele geschiedenis, die zich bezighoudt met vooraanstaande personen, instellingen of krijgshandelingen, gaat de agrarische geschiedenis over gewone mannen en vrouwen in hun dagelijkse strijd om het veranderend bestaan. Helaas hanteerden zij zelf zelden of nooit de pen; hooguit de overheid hield administratie van hun verplichtingen bij. Wij kunnen slechts bij benadering gissen wat deze mensen dachten of geloofden, hoe zij reageerden op ziekte, misoogst of oorlog. Iets van hun mentaliteit en opvattingen komt naar voren in het werk van een schrijver als Herman H.J. Maas die in hun levenswijze inspiratie voor zijn boeken vond. Meer prozaïsch, maar zeker niet minder boeiend, is de reconstructie van de geschiedenis aan de hand van vaak spaarzame resten van materiële cultuur, of dat nu krabbers uit de steentijd of huizen uit vorige eeuwen zijn.

Het leven verliep generaties lang volgens vaste patronen. Nieuwe opvattingen of veranderingen drongen slechts zeer geleidelijk door. Vanaf het begin van deze eeuw zorgden onderwijs, voortschrijdende mechanisatie, ontginningen en verbetering van produktiemethoden voor beweging in deze

maatschappij. Typisch voor Horst en omgeving werd het kleinschalig gemengd bedrijf met akkerbouw, veeteelt, pluimveehouderij en tuinbouw. Was de bedrijfsvoering vroeger primair gericht op voorziening in de eigen behoefte, nu werd geproduceerd voor de nationale markt of de export.

Na de Tweede Wereldoorlog leek in de jaren vijftig de agrarische sector sterk in betekenis terug te lopen, hetgeen ook gepaard ging met een uitstoot van arbeidskrachten. Toch ontstonden juist in die tijd initiatieven die later van zeer grote betekenis zouden worden, zoals het begin van de champignonteelt. De kentering kwam na 1960 vooral met de opkomst van de gespecialiseerde tuinbouw met champignon-, asperge-, groente- en bloementeelt. Daarnaast bewoog zich ook de intensieve veehouderij in opgaande lijn. Vanaf de jaren zeventig zorgden verdere schaalvergroting en rationalisering voor een bijna industriële agrarische productie met bijbehorende werkgelegenheid. Gunstige neveneffecten van deze groei waren de verdere uitbouw van het agrarisch vakonderwijs en de opkomst van toeleveringsbedrijven en bedrijven die zich specialiseerden in verwerking van producten. Schaduwzijde van dit alles vormde een toenemende milieuproblematiek.

De ontwikkeling van boer of tuinder tot agrarisch ondernemer komt in enkele opstellen in dit boek aan de orde. Naast onderzoek op basis van archiefmateriaal en documentatie hebben verschillende schrijvers ook gebruik gemaakt van mondelinge inlichtingen. De mogelijkheden daarvoor waren nu nog aanwezig. Meer nog dan schriftelijke gegevens geven hun verhalen een idee van het geploeter, de beperkte mogelijkheden en de risico's van nieuwe activiteiten, die lang niet altijd tot succesverhalen leidden.

Het moderne Horst speelt na een tamelijk stormachtige ontwikkeling gedurende de laatste decennia een vooraanstaande rol in de agrarische wereld als productie- en onderwijscentrum. De redactie is er zich terdege van bewust dat de opstellen in dit boek geen samenhangend of afgerond beeld geven van de historische processen die hieraan ten grondslag liggen. Zij zijn zeker ook niet toereikend om deze ontwikkelingen juist in Horst te verklaren. Daarvoor is het onderwerp te veelomvattend en ingewikkeld. Een

breed terrein aan onderzoeksmogelijkheden, zowel van het verre als het recente verleden, ligt nog open voor nieuwe en meer diepgaande studie.

*** Loe Derix, Oud Horst in het nieuws. Deel 4. (Met illustraties en registers) Horst 1992. Prijs f 42,50.**

Op vrijdag 6 november zal het eerste exemplaar van *Oud Horst in het nieuws* 4 worden overhandigd aan Dr.H.A.C.M.van Grunsven, die van 1934 tot 1952 burgemeester van Horst was. Verder wordt er op deze avond, middels een klankbeeld en vocale intermezzo's, aandacht besteed aan de vele verenigingen die in de dertiger jaren in Horst ontstonden of tot bloei kwamen. Tenslotte wordt het plaatselijk bedrijfsleven in samenhang met de crisissituatie in de betreffende jaren belicht. Deze bijeenkomst is, vanwege ruimtegebrek, alleen toegankelijk voor genodigden.

Het boek is samengesteld door Loe Derix en behandelt de geschiedenis van de gemeente Horst in de jaren 1930 tot 1938. Aan de hand van meer dan 1000 gereproduceerde, in chronologische volgorde geplaatste, krante-artikelen, aangevuld met vele foto's en met achtergrondverhalen, wordt een uiterst gedetailleerd ooggetuigenverslag gegeven van deze boeiende periode. Velen zullen de geschetste jaren van crisis en beginnende oorlogsdreiging herkennen, anderen zullen er zich een betrouwbaar beeld van kunnen vormen.

Minder jaren, méér materiaal

De voorbereidingen voor dit boek begonnen eigenlijk al in 1986. Toen startte namelijk een twaalfstal Horstenaren met het doorlezen van alle beschikbare jaargangen van in onze regio verschenen dag- en weekbladen. Voor deel 4 van OHN werd vooral geput uit de Nieuwe Venlosche Courant en de Peel en Maas (Venray).

Tevens zijn veel artikelen uit de Horster Bode opgenomen. Van dit blad werden helaas alle door de drukker bewaarde uitgaven tijdens de oorlog

vernietigd. Na jarenlang spuurwerk is toch een behoorlijk aantal exemplaren in particuliere verzamelingen (achter behang, onder vloerbedekking...) teruggevonden.

In de jaren tussen 1930 en 1942 verscheen er wekelijks een geïllustreerde bijlage bij de Nieuwe Venlosche Courant. Voor het eerst werden toen regelmatig nieuwsberichten van foto's voorzien. Helaas zijn de oorspronkelijke afdrucken en negatieven vrijwel allemaal verdwenen. Daarom werden de Horster afbeeldingen uit de weekbladen opnieuw gefotografeerd en opgenomen in OHN deel 4.

Deze overvloed aan materiaal maakte het, ondanks herhaalde selectie, noodzakelijk om de oorspronkelijke planning weer bij te stellen. Vandaar dat het komende deel van OHN niet sluit bij 1940 maar al bij 1938. Desondanks bevat het boek meer bladzijden (ca. 280) en meer foto's (ca. 350!) dan de voorgaande delen. De prijs is evenwel hetzelfde gebleven.

Intekenen

Belangstellenden kunnen op één van de volgende manieren in het bezit komen van *Oud Horst in het nieuws* 4:

* Vanaf nu tot 6 november kunt U f 37,50 per deel overmaken op bankrekening 12.36.23.529 of gironummer 1049369, onder vermelding van *Oud Horst in het nieuws* 4. De bestelde exemplaren kunnen vanaf maandag 8 november bij boekhandel Willems in Horst worden afgehaald.

Voor toezending per post, dient U de volgende bedragen over te boeken: 1 boek: f 37,50 + f 7,50 = f 45,-; 2 boeken: f 75,- + f 7,50 = f 82,50; 3 boeken: f 127,50; 4 boeken: f 165,- etc.

* Mocht U op zaterdag 6 november (tussen 14.00 en 17.00 uur) in de gelegenheid zijn om naar "'t Gasthòes" te komen, dan kunt U daar deel 4 tegen contante betaling van f 37,50 afhalen. De moeite van het voorintekenen kunt U zich dan dus besparen. Tevens zal de samensteller van OHN dan aanwezig zijn om Uw boek te signeren.

* Na 6 november zijn de boeken tegen de normale prijs (f 42,50) ver-

krijgbaar bij Boekhandel Willems, EDAH, VVV-kantoor en Oudheidkamer. In Venlo bij V&D en het kantoor van het Dagblad voor Noord-Limburg (ook in Venray).

Ook de delen 1, 2 en 3 zijn op genoemde adressen nog verkrijgbaar. In het najaar van 1993 zal deel 5 verschijnen, handelend over de periode van 1938 tot 1945.

Lottum door de eeuwen heen. 3

Huize Darth (vervolg)

Staan we even stil bij de adellijke bewoners van 'Huize Darth', dan constateren we dat de in de tweede aflevering van *Lottum door de eeuwen heen* genoemde Johan van Darth werd opgevolgd door zijn zoon Loeff. Loeff van Darth werd in 1555 wegens het bezit van 'Huize Darth' uitgenodigd tot bijwoning van de vergaderingen van de Staten van het Overkwartier ¹. Johan's tweede zoon, Hendrik van Darth, vestigde zich te Venlo en was van 1576-1577 landscholtis van het Ambt Kessel.

Loeff van Darth verkocht op 22 oktober 1580 zijn aandeel in de laatbank met al zijn jurisdictie en gerechtigheid, zo staat in de Darther Thinsboeken, aan Christoffel van Grundstein. Tevens werd overeengekomen dat voor de som van 1500 daler en 30 stuivers (Brabants) werd overgedragen een aandeel in de heerlijke rechten, zoals de visserij op de halve Maas (vanaf het hoogkoor van de kerk nederwaarts tot zover Lottum strekt) en andere aanklevende zaken. Over de jacht werd bepaald dat Loeff zijn leven lang recht kon doen gelden op acht paar hoenders en vijf paar veldhoenders, verder eeuwig en erfelijk op de konijnen op zijn erf (de konijnskamp). Ook de woning, Huize Darth, werd voor eeuwig en erfelijk vrij van gerichtszetting (belasting) gehouden.

Inmiddels was de zus van Loeff, Merry van Darth, gehuwd met Jan Boegel (Beugel), een heer van adel. Voor de kinderen uit dit huwelijk werd voor elk hunner eveneens een jachtaandeel vastgezet ².

Als opvolger op 'Huize Darth' zien we begin 1600 als bewoner Marten Boegel (Beugel), een zoon van Merry van Darth. Herman Gerard Boegel (Beugel), die in 1639 huwde met Sibilla Puytlinck, dochter van een Roermondse zilversmid, volgde zijn vader op. Na het overlijden van Herman Gerard trouwde diens weduwe, Sibilla Puytlick, met Franciscus Wernerus van Aerdt, bewoner van het andere Lottumse huis, De Borggraaf. De kinderen van Herman Gerard, twee dochters: Mechtelt en Geertrui, erfden Huize Darth na het overlijden van hun moeder en vroegen op 9 juni 1663

aan Philip van Spanje toestemming voor verkoop van Huize Darth. Die werd verleend, waarna op 20 juli 1663 de verkoop reeds was beklonken. De nieuwe eigenaars werden Gerard van Zoutelande en diens vrouw Margareta van Albeda. Gerard raakte in financiële problemen. Hij sloot een lening af op Huize Darth met een looptijd van zes jaar tot 1692, in welk jaar hij hoopte het goed weer vrij en onbelast te kunnen opleveren. Blijkbaar is dit niet gelukt, want het huis werd verkocht aan pastoor Winols voor huisvesting van de priesters van de parochie Lottum, als pastorie dus. Na vele veranderingen en verbouwingen sneuvelde in 1901 de spieker en daarmee verdween de laatste herinnering aan het oude adellijke Huis Darth. Ook de verbouwde pastorie voldeed tenslotte niet meer aan de eisen des tijds. Na de Tweede Wereldoorlog verrees op de oude fundering de huidige pastorie, op de plaats dus waar eens Huize Darth stond.

Jan Hendrix

Noten

1. De Maasgouw, 1980, 540.
2. Hauptstaatsarchiv Düsseldorf, Landesarchiv Geldern, Justizhof IV, nummer 38.

MUSEA

Streekmuseum Stichting Oudheidkamer Horst

Zoals ook voorgaande jaren blijft de Oudheidkamer naast de vaste collectie over de vlasbewerking, de streekdrachten, de archeologische vondsten uit Horst en de expositie rond het kasteel ter Horst, aandacht besteden aan wis-selexposities.

Van 2 augustus tot 25 oktober zullen oude radio's te bewonderen zijn, uit de privé-collectie van Jo Ruffini uit Eindhoven.

Als laatste van het jaar zal Leo de Lijster uit Groningen van 1 november tot 27 december Peel-schilderingen exposeren.

Voor genealogen blijft de Oudheidkamer belangrijk nu er sinds 18 november 1989 het steunpunt voor Genealogie is gevestigd. Bijna alle DTB-boeken voor Noord- en Midden-Limburg liggen er gratis ter inzage.

Openingstijden:

dinsdag van 10-12 uur; woensdag van 14-16 uur; vrijdag van 19-21 uur en zondag van 15-17 uur.

Adres: Steenstraat 2, 5961 EV Horst.

Telefoon 04709 - 86540.

Stichting Beheer Kunstschaten Sint-Lambertuskerk Horst

De panelen van het Maria-altaar

In 1984 begon de stichting met de restauratie van de kostbare, middeleeuwse beelden, die beeldenstorm, reformatie en de Tweede Wereldoorlog hebben overleefd. Hoewel de beelden het belangrijkste onderdeel van de kerkschaten vormen, worden de voortbrengselen van schilder-, edelsmeeden geelgieterskunst zeker niet vergeten. Hoewel geringer in aantal dan de beelden, bevinden zich er kwalitatief zeer goede stukken onder. Met name geldt dat voor de twee bewaard gebleven zestiende-eeuwse panelen. In Limburg zijn schilderstukken uit de late middeleeuwen en vroege renaissance vrij zeldzaam.

Vermoedelijk zijn de Horster panelen Antwerps werk uit het midden van de zestiende eeuw. Hoe en wanneer ze in Horst terecht zijn gekomen, is niet bekend. Aan het begin van deze eeuw fungeerden de panelen als kastdeuren. Gelukkig werd tijdig ontdekt hoe kostbaar ze zijn. Na restauratie toendertijd werden beide panelen bevestigd aan het toen nieuwe altaar van Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand.

Dichtgeklapt zien we op het linkerpaneel Sint Bernardus en Sint Eligius en op het rechterpaneel Sint Joris in gevecht met de draak, terwijl de door hem geredde prinses op de achtergrond met het beest aan een touw wandelt. Opengeklapt verschijnen op de linkerzijde vier episoden uit het leven van Sint Eligius, een Noordfranse smid uit de zesde eeuw die werd gekozen als bisschop van Noyon, en op de rechterzijde zien we vier episoden uit het leven van Bernardus van Clairvaux (1090-1153). Deze heilige geniet bekendheid als stichter van de orde der Cisterciëncers en vurig vereerder van Maria.

In 1990/1991 werden de panelen vakkundig gerestaureerd. De kleuren zijn fris en helder en laten een goede indruk achter. Dat geldt ook voor de diverse

intussen gerestaureerde beelden.

Wie deze en nog meer waardevolle en goed belichte stukken uit de kerkinventaris wil bewonderen, kan bovendien terecht in de Schatkamer van kerk. De Stichting heeft met de restauratie van het tweeluik haar doelstelling *de kerkelijke kunstcollectie op verantwoorde wijze tonen, conserveren en waar nodig restaureren* nog eens onderstreept.

Openingstijden:

Iedere dinsdagmorgen van 10.30 - 12.30, alleen van juni tot en met herfstvakantie. Tussentijdse afspraken kan men maken met de heer L. Smedts, telefoon 04709 - 81822.

Koperslagersmuseum P. van der Beele

Kostbaar koper...

Enorm veel voorwerpen werden vroeger van koper of van een koperlegering gemaakt. Koper is een duurzaam metaal, het gaat lang mee. Koper was dan ook bij voorkeur geschikt voor keukengerei. Ook de huidige fijnproever zweert nog steeds bij koperen vaatwerk, dat om die reden in de haute-cuisine dan ook niet weg te denken is.

Maar oude, handgeslagen koperen voorwerpen worden steeds zeldzamer, en het is vaak zonde die nog te gebruiken. In de collectie van het koperslagersmuseum P. van de Beele in Horst worden heel wat bijzondere stukken bewaard. Kom zelf maar eens kijken naar, bijvoorbeeld, die enorme tarbotpan, of die luxe eierkoker, dat zuiglepeltje of het pasteiwieltje: koperen voorwerpen waarvan u misschien het bestaan niet eens kende en die toch zo schitterend mooi zijn...

Zo vertelt elk voorwerp in het koperslagersmuseum zijn eigen verhaal aan diegenen, die het willen ontdekken!

Mevrouw Van der Beele schreef een informatieve brochure, geïllustreerd met prachtige kleurenfoto's van Hans van der Beele. Het boekje is verkrijgbaar in het museum.

Adres: Gasthuistraat 46, 5961 GB Horst.

Telefoon 04709-85621

Openingstijden:

dinsdag, woensdag en donderdag van 13.00 tot 18.00 uur,

vrijdag van 13.00 tot 21.00 uur,

zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur.

In verband met de beperkte ruimte is het raadzaam indien mogelijk uw bezoek tevoren telefonisch aan te kondigen.

Rondleidingen voor kleine groepen (maximaal 12 personen) worden uitsluitend na telefonische afspraak verzorgd.

Uitleg naar keuze in het Nederlands, Duits of Engels.

Streekboerderijmuseum "De Locht"

In april 1990 werd het Streekboerderijmuseum "De Locht" te Horst-Melderslo geopend. Het museum ligt aan een straat uitkomend op de Broekhuizerweg, aan de rand van de bebouwde kom. Diverse auto- en fietsroutes komen er langs. In de oude gerestaureerde boerderij ziet men het leven in de woning en de bedrijfsgebouwen anno 1900. Er zijn tevens wisseltentoonstellingen.

Nog tot 1 november loopt de tentoonstelling over devotionalia van de wieg tot het graf uit de verzameling van Lambert Herraets, onder de titel: "**Aan Gods zegen is alles gelegen**".

Elke zondagmiddag wordt door bakkers uit de streek brood gebakken in het bakhuisje, waarin zich een met schansen te stoken bakoven bevindt.

Adres: Koppertweg 5,
5962 AL Horst-Melderslo.
04709-87320 (of: 04709-83366).

Openingstijden:

Zondag, dinsdag en donderdag
van 14.00 tot 17.00 uur.

Groepen kunnen na afspraak
ook op andere dagen en
tijden worden ontvangen.

De wereld van de rendierjagers Goltziusmuseum te Venlo

De wereld van de rendierjagers

2 oktober tot 14 februari

In het Maasdal in België en Nederland zijn de laatste jaren prehistorische tentenkampen van rendierjagers opgegraven. Ze leefden hier op het laatst van de ijstijd, zo'n 10.000 jaar geleden. De rendierjagers trokken als nomaden door de toendra's waarmee Noordwest Europa was bedekt. Vooral in de onmiddellijke omgeving van de Maas vonden ze terreinen waar de natuur bestaansmogelijkheden bood. Het is op het eerste oog weinig spectaculair wat de archeologen hebben aangetroffen: verkleuringen in de bodem en werktuigjes uit vuursteen en kwartsiet. De vondsten spreken nauwelijks tot de verbeelding.

Toch is de expositie *Rendierjagers - Prehistorische tentenkampen nabij de Maas*, die in het Goltziusmuseum is te zien van 2 oktober tot 14 februari buitengewoon interessant. Door de geavanceerde technieken die de archeoloog ten dienste staan, en onderzoeken van antropologen onder hedendaagse jagers en voedselverzamelaars verricht, is het mogelijk het leven van de rendierjagers te reconstrueren. Dit komt verbluffende goed tot uitdrukking in deze expositie die werd samengesteld door het Provinciaal Gallo-Romeins Museum in Tongeren (B). Men heeft relatief weinig aandacht besteed aan de vondsten zelf, maar de leefwereld van de rendierjagers centraal gesteld. Levensgrote modellen en maquettes op schaal, replica van gebruiksvoorwerpen, afgietsels, schilderijen en een diareportage zijn de voornaamste ingrediënten van deze spectaculaire tentoonstelling.

Twee nog verkrijgbaar recente publikaties van het museum zijn: Willem Frijhoff, *Ordelijk vergeten: het museum als geheugen van de gemeenschap* (Goltziuslezing 1) en Sef Derkx, *Alledaags maar bijzonder: volkskunst uit Limburg 1750-1950*.

Openingstijden:

Dinsdag t/m vrijdag van 10.00-16.30 uur,
zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur.

Adres: Goltziusstraat 21, 5911 AS Venlo. Telefoon 077-596762.

P.A.M. Geurts

**Landbouwonderwijs, -onderzoek en -voorlichting in Horst.
Enige documentatie**

Abonnees van het *Dagblad voor Noord-Limburg* hebben sinds de tweede helft van de jaren tachtig in die krant regelmatig berichten kunnen aantreffen over de ideale plaats van vestiging voor een *Agrarisch Opleidingscentrum (AOC)* in Limburg. Sinds 1988 vindt een aanzienlijk deel van deze informatie ook plaats in de *Terugblik* die het gemeentebestuur van Horst jaarlijks de bezoekers van de Nieuwjaarsreceptie aanbiedt. Zoals het er nu - voorjaar 1992 - naar uitziet, zal bedoeld AOC per 1 augustus 1992, na heel veel geharrewar en zelfs ruzies die maar niet leken te willen eindigen, eindelijk van start gaan, met de hoofdvestiging te Roermond en twee nevenvestigingen, één te Heerlen en één te Horst.

Het heeft er een hele poos op geleken - althans in Horster ogen - dat de hoofdvestiging van het Limburgs AOC in Horst zou worden gelokaliseerd. Zonder enige overdrijving mag worden gesteld dat het gemeentebestuur van Horst zich aanzienlijke moeite heeft getroost om een beslissing die in haar richting wees, te bewerkstelligen. Daarvan getuigt onder andere het rapport: *Horst, een agrarische centrumgemeente in ontwikkeling*, dat burgemeester en wethouders op 6 juli 1987 lieten uitgaan. Een der onderdelen van die publicatie is aan het toekomstig AOC gewijd (pp. 14-18). Het gemeentebestuur concludeert in dit rapport op bladzij 18:

Het is daarenboven van mening dat - gelet op de in Horst aanwezige infrastructurale voorzieningen die het functioneren van een Agrarisch Opleidings Centrum positief kunnen beïnvloeden en ondersteunen - de realisering van zo'n centrum in deze gemeente dient te worden nagestreefd.

Het eerste en omvangrijkste hoofdstuk van het rapport wordt gevormd door een "Overzicht bestaande onderwijs- en research instituten" (pp. 3-11). Daar is aandacht besteed aan een achttal te Horst functionerende scholen en onderzoeksinstellingen. Telkens komen daarbij aspecten aan de orde als:

doelstelling, aard van de werkzaamheden, karakter en betekenis van de school, omvang van het onderwijs. Hier volgt een opsomming van de gepresenteerde instellingen:

- Proefstation voor de Champignoncultuur,
- Consulentenschap in algemene dienst voor de Champignoncultuur,
- Centrum voor Champignonsteeltonderwijs (C.C.O.),
- Centrale Vestiging Regionale Onderzoekcentra Meterikseveld,
- Praktijkschool voor de Pluimveeteelt en Varkenshouderij en
Centrum voor Onderwijs in Diervedeling en Rundveehouderij,
- Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Boomkwekerijgewassen (N.A.K.B.),
- R.K. Middelbare Landbouwschool of Middelbare Agrarische School (M.A.S.),
- Biologische School.

Te betreuen is dat in bovenstaand overzicht geen plaats werd ingeruimd voor het landbouwhuishoudonderwijs, dat inmiddels meer dan zestig jaren in Horst een schoolgebouw bezit: op 19 december 1930 werd dat plechtig in gebruik genomen en ingezegend; al liet de oprichting van de eigen Horster landbouwhuishoudschool tot 1932 op zich wachten.

Het bewuste rapport dateert, zoals vermeld, uit 1987; het kon dus geen melding maken van de Dienst Landbouw Voorlichting (D.L.V.), die sinds 1 januari 1990 te Horst is gevestigd. In 1991 betrok de D.L.V. een nieuw gebouw dat dichtbij het NS-station Horst-Sevenum is gelegen.

Aan de uiterst nuttige inlichtingen die het rapport van de gemeente Horst verschaft, ontbreekt nagenoeg elke informatie betreffende historische achtergronden en wordt slechts hier en daar terloops melding gemaakt van ontwikkelingen die zich in de loop der jaren hebben voorgedaan. Daarom mogen hieronder enkele publikaties worden genoemd die dat soort details wel verschaffen, althans over enkele van de opgesomde instellingen.

Daarmee wordt dan meteen duidelijk hoeveel er nog ontbreekt aan publikaties betreffende de instituten, hoewel officiële instanties te Horst regelmatig naar bedoelde instellingen verwijzen als zij voor hun gemeente de eretitel "Het Wagenigen van het Zuiden" claimen. Het aantal dienaangaande in vervulling gegane wensen blijft aanzienlijk achter bij de nog steeds bestaande desiderata. De vermelding van de bewuste publikaties kan om verschillende redenen het best in chronologische volgorde van verschijnen geschieden:

- Victor Asselberghs, Piet Janssen, Piet Thijssen, *Van Landbouwhuishoudklas tot School voor beroepsopleiding, een historische schets 1932-1982*, Horst 1982,
- M.A.A. Reijnders, *Biologische School Horst, jubileumboekje 1938-1988*, Horst 1988,
- L.J.L.D. van Griensven, *Eendracht maakt macht, samenwerking bij landbouwkundig onderzoek*. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar in de toegepaste mycologie namens de Stichting Nijmeegs Universiteitsfonds aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen op vrijdag 6 oktober 1989, Nijmegen 1989,
- H. Moors, J. van Hegelsom, F. Frenken, H. Kuppens (reds.), *40 Jaar R.K. Middelbare Landbouwschool Horst 1949-1989*, Horst 1991,
- Martin Hesens, Annie Korstjaans, Jeroen Geervliet (reds.), *Stichting Proeftuin Noord-Limburg 40 jaar. De geschiedenis van het tuinbouwpraktijkonderzoek in Limburg*, Horst 1991.

Om een juist inzicht te kunnen verwerven in het ontstaan, de geschiedenis en de betekenis van de in Horst gesitueerde instellingen van landbouwonderwijs, -onderzoek en -voorlichting, dienen - en verdienen - deze geplaatst te worden in een breder kader. Dat wil zeggen dat belangstellenden kennis moeten nemen van literatuur aangaande gelijke of verwante instellingen elders in de provincie en/of zelfs in het land. Voor hen volgen hier enkele titels van boeken. De lezer zal daarin Horst regelmatig

vermeld vinden, zoals raadpleging van de index van plaatsnamen, in enkele werken aanwezig, onmiddellijk duidelijk maakt. Streven naar volledigheid is hier uiteraard vergeefse moeite, daar elk werk op zijn beurt verwijst naar andere studies. Bij historisch onderzoek blijken feiten en gebeurtenissen telkens weer onlosmakelijk met andere verbonden te zijn. De weg die men bewandelt wijkt telkens verder terug en blijkt rijk voorzien van zijwegen en kruispunten.

- J.J.C. Ament, *Gedenkboek bij het 25-jarig bestaan van de L.L.T.B.*, Roermond 1936,
- J.P. Planje, *Vijftig jaar Limburgse Land- en Tuinbouw 1901-1951, Gedenkboek ter gelegenheid van het Vijftig-jarig bestaan van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond*, Roermond 1951,
- H. Moors, J. van Hegelsom, *Gedenkboek ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Vereniging voor Landbouwonderwijs te Roermond 1914-1964*, Horn 1964,
- J.F.R. Philips, J.C.G.M. Janssen, TH.J.A.H. Claessens, *Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914* (Maaslandse Monografieën nr. 4), Assen 1965,
- Greta G. Smit, C. Wilkeshuis, *Het Landbouwhuishoudonderwijs in Nederland, ontstaan, ontwikkeling en betekenis 1908-1965*, 's-Gravenhage 1966,
- A.J. Hutschemakers, *Gedenkboek ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Vereniging voor Voortgezet Onderwijs in Limburg* (V.V.V.O.L.), Roermond 1989.

De in 1949 te Horst opgerichte Landbouwwinterschool (L.W.S.) mocht vanaf 1959 Middelbare Landbouwschool (M.L.S.) worden genoemd. Vervolgens werd de benaming: Middelbare Agrarische School (M.A.S.). Ze is nu voorbestemd om op te gaan in het Agrarisch Opleidingscentrum (A.O.C.). Maar de zinspreuk die deze onderwijsinstelling heeft laten aanbrengen in het glas-in-lood-raam van het schoolgebouw dat

op 8 oktober 1951 in gebruik werd genomen: "De toekomst ligt in de studie van heden", kan moeilijk aan veranderingen onderhevig worden gemaakt. Dat devies kunnen ook de verwante te Horst gevestigde instituten van landbouwonderwijs, -onderzoek en -voorlichting ter harte nemen.